

Ільницька Іванна Ярославівна
студентка гр. ДСПУАзм-22, ЗУНУ, м. Тернопіль
Науковий керівник: к.е.н., доцент Коломийчук Н. М.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Сучасна державна політика соціального захисту населення має ґрунтуватися на ефективному використанні економічних та фінансових можливостей країни, узгодженні взятих зобов'язань та реальних можливостей їх виконання. Її вдосконалення пов'язане з розвитком правових засад, оптимізацією функціонування механізмів реалізації державної політики соціального захисту населення. Державне управління соціальним захистом населення доцільно розглядати як сферу державного управління, що складається з взаємозалежних та підлеглих систем управління, об'єднаних спільністю об'єктів управління, виконують спеціальні функції, цілі та завдання, що сприяють підтримці та забезпечення нормального життєвого рівня соціально незахищених верств населення.

Відповідно до статті 46 Конституції України «закріплено право громадян на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом» [2].

Вплив держави на соціальний захист здійснюється через соціальну політику. Соціальна політика розглядається як сукупність теоретичних принципів та практичних заходів, що виробляються та реалізуються державними та недержавними органами, організаціями та установами, спрямованими на створення необхідних умов життєдіяльності, задоволення соціальних потреб населення, створення у суспільстві сприятливого соціального клімату.

В свою чергу під поняттям «державна соціальна політика» вчені розуміють:

– «діяльність держави щодо підтримання відносин між соціальними групами; створення умов для забезпечення добробуту та прийняттого рівня життя членів суспільства; забезпечення соціальних гарантій» [5, с. 8];

– «сукупність рішень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, підприємств, установ і організацій, а також окремих індивідів, які прийняті з урахуванням суспільної думки та спрямовані на формування соціальної стратегії держави в цілях розвитку суспільства, створення суспільно прийнятних соціальних умов для реалізації можливостей та потреб членів суспільства, підвищення рівня та якості життя, а також заходів з практичного втілення цих рішень» [1, с. 46];

– «діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також діяльність партій, громадських об'єднань, державних установ і організацій, що регламентується відповідними законодавчими та нормативними актами, віддзеркалює суспільний устрій і регулює

взаємовідносини в суспільстві для забезпечення достойного рівня життя населення та визначається їх цілями та інтересами» [4].

На думку О. Миколайця «державна соціальна політика повинна будуватися з урахуванням того, щоб інтереси конкретної людини замикалися з інтересами всього людського роду, коли турботи і тривоги суспільства переростають в турботи і інтереси самої людини. Тільки в такому контексті взаємодії людини і суспільства можливе створення і функціонування цивілізованої держави, реалізація конституційних установок, соціальних гарантій» [6].

Сучасна соціальна політика майже завжди спрямована на підтримку економічної стабільності, але її кінцевою метою все одно є задоволення потреб населення. Завданнями соціальної політики виступають певні умови для раціонального забезпечення цих потреб за рахунок благ, що були створені суспільством на даний момент. Справа в тому, що суспільство складається не тільки з працюючих людей, є і ті, які або ще не працюють (діти, школярі, студенти), або ті, які не працюють (пенсіонери та інваліди). Такі категорії громадян потребують захисту, турботи та підтримки як з боку сім'ї, так і з боку держави. Найчастіше держава проводить соціальну політику через регіональні та місцеві рівні влади.

На державному рівні задаються стратегічні орієнтири соціальної політики країни, а на регіональному та місцевому рівнях здійснюється конкретна її реалізація, забезпечення функціонування більшої частини соціальної інфраструктури, безпосередня реалізація соціальних послуг населенню. Визначну роль у сфері соціального захисту населення відіграють органи місцевого самоврядування, реалізуючи свої функції через Управління соціального захисту.

Одним з основних завдань соціального захисту в Україні є забезпечення максимально можливої підтримки населення на тлі розгортання військового вторгнення на територію країни. Велика кількість населення опинилась на межі виживання, втративши будь які засоби існування. В даних умовах необхідним є ухвалення складних рішень в частині перегляду діючих державних програм соціального захисту населення, задля зниження рівня бідності.

З цією метою розроблено проект «Плану відновлення України за напрямком «Соціальний захист». Метою даного плану є «створення нової моделі соціальної політики України, яка відповідає принципам і стандартам соціальної політики ЄС, покращує якість людського життя, протистоїть демографічним змінам, посилює рівень соціального захисту, сприяє скороченню бідності, посилює соціальну єдність, допомагає подолати дискримінацію в усіх її формах та відповідає фінансовим можливостям держави» [7].

Тому сьогодні необхідно активізувати роль держави, шукати, розробляти та впроваджувати інноваційні механізми в системі галузей соціальної сфери, вивчати світовий позитивний досвід, працювати над створенням нової моделі соціальної політики, яка відповідала б нинішнім викликам часу. Реалізувати нову соціальну політику можна за допомогою впровадження принципів спільного та індивідуального соціального страхування, розвитку механізмів надання адресної соціальної допомоги, переходу на заявлений механізм надання соціальної

допомоги, враховуючи при цьому соціальну структуру, що склалася, і регіональні особливості країни. Також потрібні інституційні реформи для зниження диференціації населення за рівнем доходів, для підвищення рівня та якості життя.

Список використаних джерел:

1. Жуковська А. Ю. Соціальна і гуманітарна політика: навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2012. 250 с.
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua>.
3. Корецька Т. К. Сучасні напрями реалізація державного регулювання соціального захисту населення. *Вісник НУЦЗУ*. Серія: Державне управління. 2020. Вип. 5 (10). С. 141-153.
4. Лопушняк Г. С. Принципи формування та реалізації державної соціальної політики. *Актуальні проблеми державного управління*. 2010. № 1. С. 75-84. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2010-1/doc/1/10.pdf>.
5. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні: Монографія. Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. К., 2015. 244 с.
6. Миколаєць О. О. Наукові теорії формування державної соціальної політики в умовах європейської інтеграції. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Державне управління. 2020. Т. 31 (70). № 1. С. 1-5.
7. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Соціальний захист». Національна рада з відновлення України від наслідків війни, 2022. 32 с.